

‘Slechte vooruitzichten; wat doen wij zelf?’

Laat ik met de deur in huis vallen. Ik had vandaag liever een ander verhaal verteld. Een verhaal over drupa, over economische groei en mooie cijfers. Maar helaas. Mijn verhaal is anders van toon. Zoals u weet gaat het niet goed. Niet met ons als grafische bedrijfstak. Niet met ons land, niet met Europa en ook in de rest van de wereld zijn er weinig lichtpuntjes.

We zitten anno 2012 nog steeds in de crisis. De recessie duurt nu al vier jaar; langer dan enige andere crisis die iemand in deze zaal heeft meegemaakt. We zitten nog steeds in het dal.

De vraag daarbij is: wat kunnen wij zelf doen? Want het dieptepunt lijkt nog altijd niet bereikt. Voor dit jaar valt geen economische groei meer te verwachten en voor volgend jaar ziet het er ook niet best uit.

Dat is een somber vooruitzicht voor alle Nederlanders, maar het is vooral een slecht vooruitzicht voor de grafische sector. Wij zitten normaal gesproken altijd voorop bij de golven van de conjuncturele ontwikkeling. Als er ook maar een greintje groei te bespeuren valt, dan pikken wij daar een graantje van mee.

Maar gaan we met z’n allen naar beneden, dan zitten wij ook in het voorste karretje. Zoals ik al zei, ik had liever een ander verhaal verteld.

Neem ter illustratie de mediabestedingen van vorig jaar. Afgelopen week verscheen onderzoek van Nielsen naar de advertentiebestedingen in 2011. Helaas, alweer geen vrolijke cijfers voor onze industrie.

Publiekstijdschriften noteerden in 2010 nog een groei van 2,8 procent, maar vielen in 2011 met een daling van 3 procent weer terug naar het niveau van 2009. Bij dagbladen was sprake van het vierde jaar van daling op rij, hoewel de daling van 7,7 procent minder groot was dan in de laatste twee jaar.

Huis-aan-huisbladen en nieuwsbladen zagen de bestedingen met 9,5 procent dalen. Zij hebben te maken met vooral kleinere adverteerders die fors bezuinigen op hun mediabudgetten.

Hetzelfde geldt voor vak- en managementbladen die de netto mediabestedingen zagen dalen met bijna 9,8 procent. Voor dit mediumtype geldt dat print meer ondergeschikt wordt aan online. 'Een trend die niet bijdraagt aan het herstel van de netto mediabestedingen aan de papieren uitgaven', schrijven de onderzoekers.

Dames & heren,

Daarmee kom ik terug op drupa. Die beurs trok in twee weken tijd bijna 315.000 mensen uit meer dan 130 landen. Een immens aantal, maar toch ruim 75.000 minder dan vier jaar geleden. Volgens de Düsseldorfer Messe verloor alleen al in Duitsland de drukwerkindustrie tussen 2000 en 2011 3.900 bedrijven. Om de gedachten te bepalen: dat is ruwweg twee keer de omvang van onze huidige bedrijfstak. In de Verenigde Staten sloten over dezelfde periode van elf jaar meer dan 7.700 grafische ondernemingen hun deuren. In China, Zuid-Oost Azië, grote delen van Zuid-Amerika, maar ook in landen als Rusland en Polen gaat het goed, maar ook daar begint de groei af te zwakken.

Uit steeds meer landen komt de roep om de economie een flinke oppepper te laten geven door de staat. Die boodschap wordt vooral verkondigd door president Hollande, terwijl zelfs Angela Merkel soms om lijkt te zijn. Ook de partijen die de laatste verkiezingen in Griekenland hebben gewonnen, vragen de staat om de geldkraan weer open te zetten.

Ik heb bij die oproepen ambivalente gevoelens. De wens om groei te realiseren is begrijpelijk, maar dat kan niet langer worden gerealiseerd door de overheidsschuld te laten oplopen.

Terug naar eigen land en onze bedrijfstak. Per jaar realiseren we met zijn allen, maar met steeds minder mensen en steeds minder bedrijven, een omzet die schommelt tussen de 6,5 en 7 miljard euro. In ons vorige maand verschenen Jaarverslag over 2011 is te zien hoe hard dat gaat.

In 2006 werkten in bij het KVGGO aangesloten bedrijven nog ruim 35.500 mensen. In 2011 waren dat er dik 24.000, ofwel een daling met 32 procent in vijf jaar tijd. Ook ons ledental daalt gestaag. Ik kom daar op terug.

Maar niet alles is verloren. Wat mij opviel tijdens drupa was de vitaliteit en kracht die onze industrie uitstraalt. Degenen die voor het eerst drupa bezoeken, weten niet wat ze overkomt. Zoveel verschillende technieken, machines en hallen. Het onderstreept de kracht van papier, van drukwerk.

Je ziet hoe machinebouwers zich inspannen om energiezuiniger machines te bouwen. Je krijgt een glimp van de toekomst te zien, zoals printed electronics en je hoort dat het niet alleen kommer en kwel is, maar dat bijvoorbeeld packaging goede zaken doet.

De rol van papier is dan ook nog lang niet uitgespeeld. Papier heeft een vaste plaats naast de digitale media. Dat is niet toevallig. Uitgevers zijn niet of nauwelijks in staat om naast papier renderende verdienmodellen te lanceren. Als Blokker zou stoppen met de papieren folder, scheelt dat het bedrijf 28 procent van de omzet.

Na afloop van deze Ledenraad geeft Jeroen Goemans van PubliQare uit Veenendaal een presentatie over multichannel-technologie. Hij licht onder andere toe welke technische middelen beschikbaar zijn voor een nieuw, grafisch bedrijfsmodel.

Ik schetste een relatief somber beeld van de economie in Nederland. Maar dan komt de belangrijkste vraag. Wat doet u als ondernemer en wij als KVGGO er aan om het tij te keren? Wij moeten verder kijken dan naar de dag van vandaag. Het zal niet altijd crisis blijven.

Wat doet het KVGGO om u te ondersteunen? Ons Jaarverslag verscheen waarin te lezen valt dat 2011 bol stond van de activiteiten. Een paar andere voorbeelden.

Samen met zo'n zeventig leden sloten we op 10 mei bij GOC in Veenendaal een serie van negentien verandersessies af. Met de zeventig aanwezigen bedroeg het aantal deelnemers ruim driehonderd. Een kleine tien procent daarvan is werknemer. De deelnemers waren afkomstig uit circa 250 bedrijven.

De reacties zijn positief. Met dit project lieten we als werkgevers en werknemers de Europese Commissie zien dat ook een bedrijfstak die in een periode van recessie ingrijpende technologische ontwikkelingen doormaakt de handen ineen kan slaan bij de speurtocht naar een gezonde toekomst. Bovendien toonde dit project weer eens aan dat wij als eersten de initiatieven van Intergraf oppakken en deze daadwerkelijk op nationaal niveau uitwerken en dat veel ondernemers willen nadenken over strategische veranderingen. Bovendien gaan we andere vormen van samenwerking verder onderzoeken.

Tijdens de afsluitende sessie kwam onderzoek op tafel naar de beleving van drukwerk, waar je – als je eerlijk bent – nogal wat kanten mee op kunt. Sommigen ondervraagden hebben helemaal niets meer met papier, maar een even grote groep gelooft in de kracht van drukwerk.

We overtuigden de Arbeidsinspectie dat onze branche het toezicht op en het verder verbeteren van Arbo prima in eigen beheer kan doen. Als KVGGO hebben we – samen met onze leden – hard gewerkt om dit

resultaat te bereiken. Het is niet alleen een bewijs van de volwassen en verantwoorde manier waarop onze leden hun bedrijf runnen, maar ook een bewijs dat maatschappelijk verantwoord ondernemen voor onze bedrijfstak werkelijk inhoud heeft.

We investeren, net als onze leden veel tijd en energie in de duurzaamheidskringen. Ik ben daar blij mee en ik ben er trots op. Ik blijf benadrukken dat duurzaamheid nu misschien een moeilijk onderwerp is maar straks, als het eindelijk weer beter gaat, van essentieel belang is om een plaats op de markt te behouden.

We produceerden een brochure met als titel 'Op weg naar duurzaam ondernemen'. Met papier is niets mis. We wisten de 'Afvalbrief' van staatssecretaris Joop Atsma met een sectorbrede, gecoördineerde lobby te pareren: de brievenbussen blijven open voor folders. Een bewijs van de kracht van het KVGGO, waar gezamenlijke problemen professioneel worden opgepakt en potentiële bedreigingen voor onze branche worden afgewend.

We onderscheiden ons met een waslijst aan activiteiten op het gebied van arbo, milieu en energie. Straks licht beleidsmedewerker Maarten Reuderink een en ander toe.

We zorgden ervoor dat de werkgevers die deelnemen aan de WIA Kop-Drempelregeling van Centraal Beheer Achmea (CBA) een deel van hun premie terugkrijgen. Het totale bedrag loopt op tot circa acht miljoen euro en zal per bedrijf ongeveer één procent van de loonsom bedragen. We maakten deze afspraak tijdens de laatste cao-onderhandelingen. De teruggave van de premie is een deel van de compensatie die we als werkgevers krijgen voor de afgesproken cao-loonsverhogingen. Hierdoor dalen de arbeidskosten in 2012 met een kwart procent.

Achter de schermen werken we hard aan de comfortabele arbeidsovereenkomst die steeds meer gezicht krijgt. Met die nieuwe vorm van een cao hebben we straks de beschikking over een uiterst

moderne set arbeidsvoorwaarden waarmee de bedrijven de flexibiliteit krijgen die ze nodig hebben.

We voeren oriënterende gesprekken met bedrijven die in beginsel willen gaan deelnemen aan de 'pilots' die voor 2013 op het programma staan.

We beschikken over een 'clickable demo' rond de arbeidsvoorwaarden, waardoor iedereen wat meer gevoel kan krijgen bij de ontwikkelingen. De heren Van Wijk en Krosse geven straks een demonstratie

Ook over het pensioen en de sociale zekerheid valt veel te zeggen. Het zijn dan ook bewegende doelen, zoals onze beleidsmedewerker Maarten Jansen zegt.

Zoals bekend staat bij de pensioenen de dekingsgraad onder druk, vooral door lage rekenrentestand. Het is onvermijdelijk dat er de komende maanden gesproken gaat worden over de hoogte van de premies en/of aanpassing van de regeling. Daarnaast spelen er zaken zoals de verhoging van de AOW-leeftijd en de gevolgen voor de werkgevers.

Wat verder speelt is de aankondiging dat het eerste half jaar WW voor rekening van de werkgever komt. Hoe dat zijn beslag gaat krijgen is nog onduidelijk. Wat zeker lijkt is een verzwaring in 2013 van de werkgeverslasten als gevolg van de verhoging van de sectorpremie WW.

Op het lenteakkoord van de vijf politieke partijen waarbij ontslagvergoedingen veel meer het karakter krijgen 'van werk naar werk'-regelingen, liepen we als KVGGO met onze sociale partners vooruit. In 2008 sloegen we binnen de grafische sector de handen ineen en starten we Mobiliteitscentrum C3. Recent presenteerden wij de resultaten aan ambtenaren van het ministerie van SZW. Hun

conclusie was kort samen te vatten: 'indrukwekkend en een voorbeeld voor andere sectoren'.

Wij slagen er in om van de ontslagen werknemers die C3 begeleidt, met een gemiddelde leeftijd van 51 jaar ruim 80 procent te herplaatsen binnen en buiten de eigen sector, via directe individuele benadering. Ruim 20 procent van deze groep is 55 jaar en zelfs 60-plus.

Wij als grafische sector namen onze verantwoordelijkheid en financieren dat ten dele zelf via een loonsomheffing, waardoor ontslagen werknemers, efficiënt en via een individuele maatwerk aanpak weer snel aan het werk kunnen. Ook noodzakelijke scholing via GOC maakt deel uit van deze aanpak. Het maatschappelijke effect is duidelijk meetbaar. Het beroep op WW-gelden en UWV-begeleiding is minimaal.

We stuurden dan ook samen met FNV Kiem en de CNV Dienstenbond op initiatief van het A&O Fonds Grafimedia een indringende brief met bovenstaande inhoud aan de fractievoorzitters in Den Haag. Daarin pleiten we voor afschaffing van de premies, omdat we de problemen aantoonbaar beter op bedrijfsniveau kunnen oplossen. Opnieuw mogen we trots zijn dat we op dit punt een voorbeeld vormen voor andere bedrijfstakken.

We zijn in gesprek gegaan over de insolventiewetgeving. Dat is een kwestie van lange adem. We bespreken met het ministerie van Veiligheid & Justitie en de Kamers van Koophandel hoe branches kunnen bijdragen aan het tegengaan van faillissementsfraude en we intensiever kunnen werken aan preventie van frauduleus handelen.

In eigen kring zetten wij de tering naar de nering. Onze penningmeester Ed van Breene zet tijdens deze Ledenraad de Jaarcijfers over 2011 op een rij. De contributie-inkomsten bleven

achter op de begroting, maar doordat we als bestuur ingrepen, slaagden we erin 2011 met een bescheiden plus van zo'n 67.000 euro af te sluiten.

Als KVGO raken we meer leden kwijt dan dat erbij komen. Uiteraard staat dit punt bij uw bestuur hoog op de agenda. Deze maanden gaat een aantal panels van start waarin we zo precies mogelijk de wensen van onze huidige en potentiële leden in kaart willen brengen.

Op middellange termijn hopen we dat de vernieuwde maatwerk cao zoveel mensen aanspreekt, dat zij onder deze bredere paraplu kunnen vallen. Ook daar zien we perspectieven.

Overigens kan ik direct een misverstand wegnemen. Een columnist schreef in een van de vakbladen dat alleen grafimediaproductanten lid kunnen worden van het KVGO. Dat is onjuist. Onze statuten laten niets aan duidelijkheid te wensen over. Artikel 3.1 van de statuten zegt: 'Leden van de Vereniging kunnen zijn rechtspersonen en natuurlijke personen die de leeftijd van 18 jaren hebben bereikt, die een onderneming exploiteren op het gebied van de communicatie-industrie en in Nederland ingeschreven staan bij een Kamer van Koophandel'. Adviseurs, webbedrijven, ontwerpers en wie weet zelfs columnisten van grafische vakbladen met een eigen bedrijf, zijn welkom.

Naast de inspanningen om leden te behouden en te winnen, kijken we als bestuur naar een intensievere samenwerking met organisaties die dicht bij ons staan. De filosofie en de successen van bijvoorbeeld het Ontwikkelingsfonds Creatieve Industrie spreekt ons zeker aan. Doel van OCI is het uitwisselen van kennis en ervaring, samenwerken, als één sterke partij optreden en deel uitmaken van een krachtig, creatief collectief.

Dames en heren,

Het is niet anders: een somber, maar niettemin realistisch verhaal met positieve kanttekeningen. Ik geloof in de toekomst, maar vrees tegelijkertijd dat we nog niet aan het einde zijn van de structurele hervorming van onze bedrijfstak.

Wel weet ik dat we als KVGGO er alles aan doen om onze leden in deze tijden te ondersteunen daar waar we kunnen. Het KVGGO is er voor u. Aarzel dan ook niet om alle kennis die we beschikbaar hebben, daadwerkelijk te gebruiken.

Laat ik besluiten met een paar regels die ik schreef voor ons Jaarverslag 2011. 'Zoals vaker brengen moeilijke tijden het beste in mensen naar boven. Dat constateerde ik met eigen ogen bij de vele leden die ik bezocht. Het grafische vak evolueert. Wij hebben met papier een prachtig communicatiemiddel in handen, dat krachtig is en blijft. Daarbij vormen de nieuwe media de uitdaging die velen al hebben opgepakt. Communiceren is uiteindelijk een activiteit die onze bedrijfstak altijd al heeft verzorgd'.

Ik wens u een goede vergadering toe.

Soest, 6 juni 2012

Toespraak van Cees Verweij, uitgesproken op woensdag 6 juni 2012 voor de Ledenraad van het KVGGO

- Nb.: Alleen de gesproken tekst geldt